

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljan-
jem na dom
za celo leto 3 glid. — kr.
" pol leta 1 " 60 "
" četrť leta — " 80 "
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamezne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. — Za oznanila
se plačuje od navadne
vrstice, če se natisne
enkrat, 8 kr., dvakrat
12 kr., trikrat 16 kr.,
in vsakokrat za kolek
30 kr.

Cerkvene postave.

Po izgledu pruskih, politično-cerkvenih postav, so se državnemu zboru na Dunaju izročile „verske“ postave, ki so pa dobro popoprane z avstrijskim poprom jožefinstva, ki od nekdanjega rad mežnari in s postavami katoliško življenje ovira in duši. Vsakemu, količkaj podučnemu kristjanu, se mora čudno zdeti, ako sliši, da daje posvetna vlada — cerkvene postave! To je ravno tako smešno, kakor da bi cerkev hotela državi postave dajati, n. pr. vojaške, finančne, trgovinske, ustavne itd. To bi bil narobe svet; in prav tako je narobe svet, če se država vtika v cerkvene zadeve in cerkvi postave daje.

Pa prav to je značaj vladajočega liberalizma, da se v vse razmere človeškega življenja vtika in ne trpi pravice in svobode pri nikomur, ne pri narodih, ne pri srenjah, ne v deželah, torej še manj pri cerkvi, ki mu je trn v peti. Liberalizem ima le svobodo za se. Kar mu ugaja, to je prav in mora veljati; kar mu pa nipo volji in mu krči neomejeno oblast, se mora zatreti, naj je še tako pravično, od samega Boga dano, in za občni blagor še tako dobro.

Liberalna stranka državnega zbora se spravlja k posvetovanju in sklepanju o vladnih „cerkvenih postavah.“ Te „cerkvene“ postave še ne imenujejo papeža, od Boga postavljenega glavarja vesoljne cerkve, marveč so po liberalnem okusu tako osnovane, da je minister bogočastja papež, vsak deželni predsednik škof, okrajni poglavarji, župani, policijski organi so svetovalci, duhovniki so pa v smislu teh postav čreda, ktero vladajo in gonijo vsi ti gospodje, kakor jim drago.

Nimamo namena, naši bralci pa tudi ne časa, ves načrt teh „cerkvenih postav“ pretresovati. Podamo le v resni prevdarek nekatere določbe, ki prav živo segajo v krščansko življenje.

Prvi člen odpravlja povsem pogodbo (kon-

kordat), med papežem in vladarjem l. 1855 sklenjeno. S tem je ves pravni red prevržen; država si prisvaja vso oblast nad cerkvijo. Škofom prepušča le toliko oblasti, kakor sploh oblastniki svojim poverjenikom oblasti prepuščajo. Škofom so popolnoma roke zvezane, tako da zamorejo le v porazumljenji z vlado svojo službo opravljati.

Člen II. govori v 60 §§. o „zunanjih cerkvenih razmerah.“ Vlada si prisvaja pravico, da oddaja vse cerkvene službe. Ktere je vlada že dosedaj oddajala, te oddaja tudi zanaprej; ktere so se pa dosedaj brez vladnega vplivanja oddajale (pri zasebnih alj privatnih patronatih, kakor tudi pri prosti škofovi odbiri), se imajo odslej le z vladnim privoljenjem oddajati. Škof je namreč obvezan, vsakega, ktere ga je sam izvolil ali mu je od patrona prezentiran bil, — preden službo nastopi — deželni vladi naznaniti, ktera ga potrdi alj odbije. Le če vlada v 30 dneh proti izvoljenemu ne ugovarja, ga sme cerkvena vlada vmetiti, sicer pa ne. Pri razsodbi, ali je kdo za cerkveno službo, se ima gledati na to, da je obnašanje prosilec alj izvoljenec „pravno in v državljanskem oziru nesponašljivo“ (brez hibe.) Tedaj se ne bo več vprašalo, ali ima prosilec one lastnosti, ktere sv. cerkev od svojih služabnikov tirja, ampak vprašalo se bo edino le, ali je prosilec posvetni vladi všeč ali ne.

Roka se nam trese, opisati žalostne nasledke taci h postav — za cerkev samo in za krščanske srenje. Kaj je danas „država“, in kakošnje so „državljanske, nesponašljive“ lastnosti? „Država“ — so liberalci, kakor je naš Herman stvar tako dobro zadel; „nesponašljivi“ so pri nas pod oblastjo liberalcev le tisti, o kterih živa duša ne ve, da bi bili zagovorniki narodnosti, cerkvene duha navdani duhovniki. V narodnem, političnem in cerkvenem oziru ne sme biti ne krop ne voda, potem je „nesponašljiv“, vladi všeč človek. Če si pa znan kot narodnjak, če si more-

biti pri volitvah delal zoper liberaluha in za narodnega, katoliškega kandidata; če imaš piko, da si delal za blagor ljudstva v kakem političnem društvu; če si kedaj se izustil, da so brezverske šole velika nesreča za časni in večni blagor ljudstva — s kratka: če si kedaj kaj zini ali počel, kar nemškutarsko-liberalnemu županu, liberalnim ovaduhom in ustavoverni vladi ni po volji, nisi za nobeno cerkveno službo, bodi še tako izobražen, skoz in skoz poštenega, pobožnega vedenja, ves navdan pravega, cerkvenega duhá!

Po novih postavah bi toraj duhovnik naj zatajil naravne čuti narodnosti, bi se ne smel poganjati za konservativne politične načela, ampak bi priznavati moral vse, kar je liberalizem dosegal ustvaril in ljudem vsilil. Kdor tega ne stori, njemu so vse cerkvene službe zaprte, ker ni „v državljanskem oziru nesponašljiv“.

Kteri blagodušen mladenič še bo pri tacihi razmerah v duhovski stan stopil? In kaj bo krščanskim srenjam pomagano z vladnimi strahopetniki, ki se ne upajo resnice povedati, ljudem nevarnosti liberalizma kazati, kterim je vladna volja več kot postave krščanstva in sv. kat. cerkve!

Postava se vtika celó v božjo službo, ker pravi: „Če se vladi doždeva, da je cerkvena naredba zastran očitne božje službe v nasprotju z javnimi oziri (öffentliche Rücksichten), jo mora prepovedati.“ To je tako neodložno, da zamore liberalna gospôska zarad najmanjših vzrokov cerkvene shode, procesije itd. prepovedati, cerkvene organe in verno ljudstvo prav občutljivo dražiti.

V tem duhu državne vsemogočnosti nad cerkvijo so osnovane vse določbe državnih, politično-cerkvenih postav, kar še pa manjka k popolnosti pruskega nasilstva, za to boše skrbela liberalna večina državnega zbora, ktereje bodo menda tudi — razun grofa Hohenwarta in Hermana — slovenski liberalni poslanci pomagali. Prišel je toraj čas, o kterem smo lani toliko pisali in govorili ter Slovencem prigovarjali, da naj v sedanjí dôbi liberalne pijanosti liberalcev ne volijo. Kteri so nas poslušali, se naj tolažijo, da niso oni krivi, ako bo krščanstvo vsled liberalnih postav škodo trpelo; kteri nas pa niso slišali alj poslušali, ti so deležniki vseh krivic in vse škode, ki se kraljestvu božjemu na zemlji godi. Volitve niso igrače!

Štajerski dež. zbor.

XII. Seja 20. decemb. 1873. — Poslanec Čok s tovarši, med kterimi smo v svoje začudenje našli tudi breškega Janežiča, je stavil predlog, da naj dež. odbor v prihodnjem zasedanju poroča in nasvetuje, kaj da se naj v deželnem redu in pri volilni postavi prenaredi zdaj, ko so direktne volitve v državni zbor resnica postale? Pravi odgovor na to bi bil: Deželni odbor nasvetuje,

da se naj odložno oporeka temu, da je eden del državnih poslancev deželnim zborom vzel bitstveno pravico, poslance pošiljati v državni zbor! S tem so zgubili deželni zbori vso politično pravico. Je mar Janežiču to prav? — Poslanec Washington je vprašal vlado, ali je vse storila, da se goveja kuga v deželi brž zatere? Deželni predsednik je brž odgovoril, in sicer tako, da zasluži po vsej pravici deželna vlada v tem oziru vso hvalo, ker je prav skrbno in odložno vse storila, kar postava predpisuje, da se kuga brž zaduši. Dvojno žalostno resnico je cesarski namestnik, žl. Kubek, pri tej priliki odkril: da je grda dobičkarija brezvestnih ljudi kugo v deželo zatrosila, in da ogerske in hrvaške oblastnije svojih dolžnosti niso spolnovale, ker se je živina iz okuženih okrajev z gosposkinimi potnimi listi čez mejo na sejme po Štajerskem spuščala. — V Ptuj se je kuga zavlekla po hrvaški živini, ki je prišla iz ogerske strani, ki tedaj okužena ni bila. Ker je živina ogerskih izkazov zdravja imela, se ni na meji mogla nazaj odpraviti. — V Konjice se je zatrosila po tihotapcih, ki so pri Rogaten čez mejo živino spravili ter v Konjice na sejem pripeljali. Pokazala se je ob enem na dveh krajih. Zato se je brž ves celjski okraj kot okužen proglašil, ker se ni moglo vedeti, v ktere kraje je vse prišla okužena živina. — Na dnevnem redu je bilo nadaljevanje obravnave zastran učiteljskih plač in odpravljenja učnine.

Člen VIII., ki govori o odpravljenju učnine od 1. oktobra 1874, je bil brez besedovanja sprejet. Nasproti se je pa IX. člen, po kterem bi se graškemu mestu zarad zgube na učnini tretji del stroškov za učitelje iz deželne blagajnice povračeval, s 30 proti 25 glasom odbil.

Za predlog šol. odbora, da se Gradčanom tretjina šolskih stroškov povračuje, glasoval je zmed Slovencev edini dr. Srnec, poročevalec šolskega odbora; zoper so glasovali ostali slov. poslanci, med njimi tudi Janežič, Brandstetter, Seidl in vsi konservativni Nemci. Govorniki obeh strank branili so svojo stvar s številkami; eni so dokazovali, da Gradčani premalo, drugi pa, da preveč v primeri z drugimi okraji plačujejo. Lohninger je pa dejal: Kaj boste? Gradec ima blizo 60.000 gld. stroška za učitelje, to se dobiva iz učnine; pri odpravljeni učnini hočete mestjanom na leto po 20.000 gld. povračevati; potem takem bi Gradčani za učitelje le še 40.000 gld. plačevati imeli, t. j. 4 procente, v tem ko morajo okraji ves strošek skoro sami trpeti. Baron Rast, ki rad burke vganja v dež. zboru, bi bil skoro pokopal prejšnji sklep, predlagaje, da se Gradčanom namesto tretjine povračuje četrtinka; pri glasovanju je pa predlog z enim glasom večine odbit bil.

Pri X. členu, ki nasvetuje k večjemu 10% vseh davkov za učiteljske plače, predlaga Loh-